

Från socionom till akademiker – då olika utbildningsmiljöer, språk och kunskapsfält möts

Georg Walls: *professor emeritus, Helsingfors universitet*
g.walls@kolumbus.fi

Janus vol. 14 (1) 2006, 67-74

 Janus

Svenskspråkig akademisk utbildning i socialt arbete har getts vid Helsingfors universitet från år 1984. Svenska social- och kommunalhögskolan (SSKH), integrerad med Helsingfors universitet, utbildar socionomer/numera politices kandidater. Yhteiskunnallinen Korkeakoulu, sedermera Tammerfors universitet, har stått för den finskspråkiga yrkesinriktade utbildningen i socialvård, sedermera socialt arbete på akademisk nivå. Högskolan hade flyttat från Helsingfors till Tammerfors år 1960 och i medlet av 1970-talet upphört med socialvårdarutbildningen. Huvudstadsregionen har å andra sidan lidit brist på kvalificerad arbetskraft inom den sociala sektorn, både av behöriga socialarbetare och akademiskt utbildade med forskarkompetens.

I inlägget analyserar jag först det sociala arbetets legitimation vid universitetets socialpolitiska institution. För det andra granskar jag det sociala arbetets vetenskaps- och kunskapsnyer och konfrontationen med den etablerade forskningen. För det tredje redogör jag för den svenskspråkiga utbildningen och för studieresultaten inom socialt arbete vid universitetet. Infallsvinklarna är härvid: 1. Hur integrationen av den praktikcenterade utbildningen vid SSKH med utbildningen på universitetet har förlöpt; 2. I vilken mån studerandena från SSKH, både de med svenska och de med finska som modersmål, har inlett studier vid universitetet efter avlagd socionomexamen; 3. I vilken utsträckning de som har påbörjat akademiska studier avlagt slut- och högre examina vid universitetet enligt modersmål. Jämförelser görs till motsvarande finskspråkiga utbildning. Uppföljningen är historisk, kvantitativ och komparativ med referenser till och

jämförelser med situationen på finskt håll. Inlägget avser här till belysa det hur ett två-, om än i huvudsak finskspråkigt universitet förmått tillvarata svenska utbildningsintressen inom ämnesområdet. Det sociala arbetets utveckling relateras till kunskaps- och vetenskapsteoretiska distinktioner. Inlägget bygger på en nyligen färdigställd undersökning (Walls 2005).

Legitimation, kunskapsfält och distinktioner

För en disciplin är godkännandet, legitimationen från forskarsamfundet central. Forskarkåren har makten att in-, av-, ut- eller omdefiniera kunskap. Kunskap i socialt arbete är emellertid mångfaceterad. Det kan röra sig om kunskap för, om eller i och av socialt arbete. Ämnet har tidigare varit inriktat på normdefinierade och –reglerade behov av hjälp, stöd, vid utsatthet, avvikelser osv. Inriktningen på yrket kan vara en fördel med tanke på instrumentell och inlevelsebetonad kunskap men kan fjärma en från kritiska frågeställningar och alternativa lösningar. Frågan är vad legitimationen omspänner om ämnesrelaterad forskning och teoriunderlag saknas?

Socialt arbete har länge stått utanför den akademiska forskningen utom då forskare sporadiskt forskat i det (i Finland t.ex. Margit Tömmud, Reino Salo, Reino Rissanen). Specialisering som inom medicinen existerar inte. Socialt arbete har förutom kompenserande, rehabiliterande och kontrollerande funktioner även kulturella anknyt-

”Utbildning på svenska...”

ningar. Upprätthåller det sociala arbetet brist- och utsatthetskulturer eller skapas nya förhållningssätt i samhället? Är socialt arbete också kulturarbete? (Walls 1988).

Enligt Håkan Törnebohms (1981; 1983) modell för fortlöpande forskningsprogram omfattar socialt arbete vetenskapsteoretiskt sett forskarens aktiva intressen, vad han vill göra, hans kompetens, vad han kan göra, hans världsbild, dvs. hans generella uppfattning om det verklighetsområde som undersöks, och hans vetenskapssyn, det hur han uppfattar sin egen vetenskap, dess förhållanden till andra discipliner o.s.v. Tillsammans utformar vetenskapssynens element forskarens vetenskapsideal. Distinktionerna olika kunskapsområden och begrepp emellan är hörnstenar i teoretisk kunskapsutveckling överlag. Men teori-praxisrelationerna i socialt arbete är intrikatare än så och relaterade till den sociala interaktionen, till normer, förväntningar och maktpositioner aktörer emellan, till kunskapsförmedlingen och till vertikal versus horisontal kunskap. Aktörerna är i det senare fallet resurspersoner i kunskapsstillväxten i socialt arbete (Walls 1992).

Det sägs att en del förkunnare är renlärigare än påven själv. Detta kan också gälla universitetsdiscipliner, t.o.m. tillämpade sådana, vilka anser sig vara de enda som förmår leva upp till och definiera vetenskapsidealens element. Vid introduktionen av det nya ämnet socialt arbete vid universitetet inom den dåtida socialpolitiska institutionen fördes en kamp inte endast om resurser utan också om in- respektive ut-, om- och avdefinierade vetenskapsideal. Den allmänna socialpolitiken, i förbund med sociologin, ansågs på sina håll täcka den teoretiska kunskapsutvecklingen i socialt arbete. Konfrontationen mellan socialpolitik och socialt arbete upprätthöll det sociala arbetets vetenskapsteoretiska diskurs, vilken också hade positiva konsekvenser. Inte heller forskningen om människors levnadssätt, livsbiografier, -stilar etc. är specifikt inriktad på socialt arbete. Härmed inte sagt

att denna forskning inte skulle vara av betydelse inom forskningen i och av socialt arbete.

Universitetet är enligt vetenskapsidealens sannings hemvist liksom dess prövosten. Det samma gäller universitetsinstitutioner oavsett de praktiska hänsyn, som lett till inrättandet av läroämnena, t.ex. medicin och juridik med dessas specialiteter; eller ämnet socialpolitik. Praktisk hänsyn faller i glömska, endast idealen fortlever, samtidigt som disciplinerna påtar sig definitionsmakten (Weber 1976). Detta var i korthet de paradigmatiske element den nya inriktningen på socialt arbete ställdes inför och hade att bemöta på Helsingfors universitets anrika socialpolitiska institution. Under introduktionsfasen var bemötandet på institutionen och från prefekternas sida tillmötesgående och korrekt. Senare fluktuationer i ämnets livscykel var starkt avhängiga av respektive prefekt.

Språkparadoxer och problemställningar

Språket ses som en sociokulturell variabel, varvid finskan kan vara en styrka, svenskan en svaghet. Språket kan vara en urskiljande faktor i fråga om sacionomernas benägenhet att fortsätta studierna vid ett två- om också i huvudsak finskspråkigt HU, dess svenskspråkiga lärare till trots. Likaså kan SSKH för finska studerande vara en omväg till studier vid HU p.g.a. mindre strikta inträdeskrav. Vid tidpunkten för samarbetsförhandlingarna mellan HU och SSKH, i slutet 1970-talet och början av 1980-talet, hade ingen av lärarna vid universitetets socialpolitiska institution svenska som modersmål eller undervisningsspråk medan SSKH var och är svenskspråkigt.

Jämförelserna mellan de svensk- och finskspråkiga sacionomernas studiegång vid universitetet har beröringspunkter med den i Svenskfinland ofta citerade s.k. Taxellska språkparadoxen om språkkonsekvenser av skolval i tvåspråkiga familjer då den ena föräldern, säg modern, är finskspråkig, fa-

”Utbildning på svenska...”

dern svenskspråkig och hemspråket finska. Frågor på familjenivå är huruvida man ska sätta barnet i svensk eller finsk dagis/skola, hur barnet klarar sig i en skola där språket är ett annat än hemspråket, hur blandade skolmiljöer påverkar elevernas språk sinsemellan och vilka konsekvenser detta kan ha för svenskspråkigheten.

Socionomexamen ger behörighet i socialt arbete. Denna är en trygghetsfaktor och öppnar arbetsmöjligheter vid sidan av studierna. Detta kan vara särskilt betydelsefullt för studerande från s.k. små omständigheter; olika studiestöd till trots, liksom för studerande, som bildat familj. Socionomerna, som inleder studier vid HU, är ofta i arbetslivet. SSKH erbjuder likaså utmärkta möjligheter för finskspråkiga studerande att förkovra sig i svenska och erhålla intyg över språkbehörighet.

Inträdeskrav, omvägar och lärarresurser

En andra orsak att ta in modersmålet som variabel beror på skillnaderna i inträdeskraven till Helsingfors universitets dåvarande socialpolitiska institution och till SSKH. Det har varit lättare att komma in i SSKH. Av detta har kunnat följa att en del av de finskspråkiga studerandena först sökt in vid universitetet, men då de inte kommit in, valt att söka in vid SSKH där de kommit in. Studerandena har efter socionomexamen enligt överenskommelse utan skilt inträdesprov tillträde till universitetet för fortsatta studier på magisternivå. Socionomnumera politices kandidatutbildningen vid Svenska social- och kommunalhögskolan, omfattade vid tiden för jämförelserna 120 sv., universitetsstudier till magisterexamen därtill ca 70 sv.

En svenskspråkig ordinarie professur inrättades år 1984 vid Helsingfors universitets socialpolitiska institution. Tjänsten, den enda inom den nya utbildningen, tillkom vid samgången mellan SSKH och HU. SSKH:s biträdande professor i ämnet och planeraren av den svenska vidareutbildningen av

socialarbetare ledde i vissa skeden en del kurser och seminarier tillsammans med professorn. Kurserna i forskningsmetodik, i kvantitativa och i kvalitativa metoder, hölls av lärare inom den allmänna socialpolitiken och integrerat inom fakulteten. Professurens inriktning var till år 1998 socialpolitik, särskilt socialt arbete. Socionomerna från den sociala linjen vid SSKH kunde inleda studierna för PK/PM-examen vid universitetet inom inriktningsalternativet för socialt arbete. Pro gradu- och forskarhandledningen och granskningen av avhandlingarna baserades på lärarnas forskningsinriktningar; oberoende av alternativ eller linje. Detta innebar att också den svenskspråkiga professorn handledde finskspråkiga studerande, licentiander och doktorander och granskade lärdomsprov och avhandlingar oavsett språk.

De finskspråkiga professorskollegerna, samtliga inom det allmänna inriktningsalternativet i socialpolitik åren 1984-1990, var fyra, av vilka en inom Kooperation och en biträdande professur. Därtill inrättades år 1990 en finskspråkig professur och en assistentur i socialpolitik, särskilt socialt arbete. Professorerna ansvarar i första hand för de fördjupade studierna och vidareutbildningen. Lärartillskottet för svenskspråkig undervisning vid HU åren 1984-2001 var som sagt en heltidstjänst. Denna tjänst kan relateras till i snitt 15 finskspråkiga lärar-/forskartjänster på institutionen totalt. Jämförd med SSKH:s behörighetsgivande utbildning i det sociala arbetets metoder upp till socionomnivå (ämnesstudier) var emellertid motsvarande finskspråkiga utbildning i socialt arbete vid socialpolitiska institutionen klart underresurserad. Längre bestod resurserna endast av ett lektorat i socialvård respektive arbetsmetoder i socialt arbete (se också Mäki 2000). Senare tillkom ett lektorat i socialt arbete. Utan SSKH:s intåg i socialpolitiska institutionen hade det totala studerandeantalet i socialt arbete vid institutionen varit drygt 30 % lägre. Detta är samtidigt den svenskspråkiga tjänstens kontribution. Till vissa delar tillsammans med lärare från den allmänna linjen, den finskspråkiga

”Utbildning på svenska..”

utbildningen i socialt arbete och med ”externa” lärarkrafter i forskningsmetoder och juridik.

Utmaningar och konfrontationslinjer

Förmylselerna inom utbildningsinriktningar och undervisningsspråk innebar utmaningar för praktik och teori inom socialpolitiska institutionen - för nykomlingarna med professionell och de med teoretisk utbildning i pannloben. Utmaningarna kom bl.a. till uttryck i inställningen till licentiand- och doktorandstudiernas utformning, vilken av den allmänna linjen tidvis ansågs åligga endast dem, samt i fråga om inrättandet av en svenskspråkig assistentur i början av 1990-talet. Den svenska utbildningen upplevdes nagga etablerade utbildningsresurser i kanterna. Detta torde ha berott på att man inte insåg mervärdet av en tvåspråkig och kunskapsmässigt annorlunda profilerad utbildning inom institutionen.

Assistenttjänsten tillkom genom en ändring av språkstatus för en finskspråkig vakant tjänst, men placerades av institutionsrådet inom den allmänna linjen, trots att antalet svenskspråkiga studerande vid linjen var minimalt och den allmänna linjen mest resurserad. En assistentur inom socialt arbete hade inneburit en grogrund för forskning på området. Detta oavsett språktillhörighet. Målsättningen vid SSKH är att garantera nationell likställighet för bägge språkgrupperna inom den sociala sektorn, såväl i språkligt som i kvalitativt hänseende (Utvärderingen). Den har sin giltighet också vid universitetet, vilket statsvetenskapliga fakulteten avsåg då den beslöt om tjänsteomändringen.

Inskrivna enligt språkgrupp

Andelen svenskspråkiga studerande med socialpolitik som huvudämne hade varit mycket liten vid HU:s socialpolitiska institution ända från det professuren besatts år 1948 (Waris 1981). Den första

femårsperioden 1984-1988 med en svenskspråkig professur anmälde sig flertalet socionomer från S-linjen vid universitetet. Ca 18 socionomer har årligen skrivit in sig vid universitetet inom det svenska alternativet för socialt arbete.

De flesta socionomer, som studerar vid universitetet, arbetar heltid vid sidan om studierna. Detta innebär att studietiden förlängs utöver de i den Kullska arbetsgruppen (Kull 1983) uppskisserade två åren. Studiestöden, arbetstiderna mm. var inte anpassade för den typ av vuxenstudier som kommer i fråga för personer i vidareutbildning. Socionomerna har redan en yrkesexamen och det finns en stor efterfrågan på fältet, speciellt i huvudstadsregionen.

Studerandena på Svenska social- och kommunalhögskolans Sociala linje är till ca 70 % svenskspråkiga. Närmare 30 % har finsk språkbakgrund, men uppfyller SSKH:s språkkrav i svenska. Detta ger möjligheter att jämföra om modersmålet påverkar socionomernas benägenhet att fortsätta studier för politices kandidat (numera magister-) examen vid HU. Likaså studiefrekvenser och -resultat enligt språkgrupp.

Studerandena i det svenskspråkiga alternativet i socialt arbete fr.o.m. höstterminen 1984 till höstterminen 2001 uppgår till 309. Uppgifterna grundar sig på statsvetenskapliga fakultetens statistik och namnförteckningar över studerandena per läsår, på förteckningar över studerande och tentamina uppgjorda av professorn i tjänsten och på kännedom om studerandenas modersmål. Det finskspråkiga alternativet hade 242 inskrivna åren 1993 – 2001 och 129 utdimitterade t.o.m. höstterminen 2001. Antalet svenskspråkiga inskrivna under motsvarande tid var 130 och utdimitterade pol. kandidater/pol. magistrar var 28. Av de finskspråkiga magistrarna var 14 SSKH- socionomer från början. SSKH:s magisterandel från 1990 till 2001 är därmed 40 %. Den svenska utbildningen vid universitetet omfattar fördjupade studier, några metodik- och specialkurser samt pro gra-

”Utbildning på svenska..”

du-avhandlingen, inalles ca 70 s.v. utöver SSKH:s i snitt 120 sv. SSKH svarar för de allmänna och ämnesstudierna i sin socionom- numera kandidattutbildning. Den finska utbildningen omfattar såväl allmänna, ämnes- som fördjupade studier, inalles 160 s.v.

De utexaminerade – outputen

Den första professorn i socialpolitik vid Helsingfors universitet, Heikki Waris, tillträdde sin tjänst år 1948. Under de 35 första åren, t.o.m. år 1983, uppgick pro gradu-avhandlingarna i socialpolitik till 1.020 (Rahkonen 2004). Av pro graduna hade 43 (4 %) skrivits av svenskspråkiga studerande mot 63 (13 %) av totalt 494 avhandlingar från år 1984 t.o.m. år 2001. Åren 1993-1998 utexaminerades i snitt 4 magistrar per år inom den svenska inriktningen på socialt arbete mot 12 motsvarande tidsperiod inom den finska inriktningen. (Inom parentes sagt godkändes åren 2002-2004 i snitt 29 pro gradu-avhandlingar per år på finskt håll medan siffran på svenskt håll höll sig kring 3). De utexaminerade från S- linjen vid SSKH uppgår till ca 40 socionomer årligen. Detta innebär, att det stora flertalet socionomer inte har fortsatt sina studier för högre akademisk examen vid social- numera samhällspolitiska institutionen inom ämnet socialt arbete.

De utexaminerade magistrarna på finskt och svenskt håll i socialt arbete, vilket samtidigt ger socialarbetarbehörighet, uppgick under tidsperioden 1984-2001 till 191. Detta är den akademiska socialarbetarutbildningens output i form av arbetskraft till socialsektorn, och då främst i huvudsadsregionen. Indirekta kontributioner är ett stort antal utbildningstillfällen, kurser och seminarier samt medverkan i arbetsgrupper med anknytning till social service, socialt arbete, sociala problem, evaluering och utvecklingsarbete.

Under tidsperioden 1990-2001 (den period under vilken det är möjligt att jämföra med mots-

varande finskspråkiga utbildning) hade av HU:s totalt 183 utexaminerade kandidater/magistrar i socialpolitik/socialt arbete 53 stycken eller 30 % en tidigare socionomexamen. De svenskspråkigas andel var härvid 22 % av de 183 utexaminerade och 73 % av de utexaminerade 53 f.d. socionomerna. Andelen PK/PM-examina avlagda av socionomer, som fortsatt studiegången vid socialpolitiska institutionen i socialt arbete är ca 31 % av alla socionomexamina från SSKH:s S-linje åren 1990-2001 (168 examina). Den akademiska utbildningen på svenskt håll vid HU inleddes 1984. Om man räknar att de 70 studieveckor inklusive pro gradu-avhandlingen, som studerandena med socionombakgrund avlägger vid HU, tar i snitt tre-fyra år i anspråk, har utexamineringarna egentligen kommit i gång först fr.o.m. den tredje treårsperioden, 1990-92, då 11 PK-/ numera PM-examina, togs i socialt arbete.

Den postgraduala utbildningen

Vidareutbildningsseminariet i socialt arbete för licentiander och doktorander har varit integrerat vad avser språk. Professorerna i ämnet har turvis lett seminariet. Statistiken över licentiat- och doktorsavhandlingar upptar endast huvudämne, dvs. socialpolitik. Det är emellertid möjligt att se efter vilket inriktningalternativ respektive licentiant och doktorand varit inskriven i under studierna för sin PK/PM- examen. Åren 1990 -2001 hade 21 licentiat och 13 doktorer i socialpolitik vid Helsingfors universitet inriktningen socialt arbete. Av dessa har 8 licentiat och 5 doktorer eller 26 % studerat inom det svenska alternativet i socialt arbete för PM-examen. Samtliga har socionomexamen från SSKH. (Inom parentes sagt uppgick licentiatavhandlingarna i det finska alternativet åren 2002-2004 till 4, varutöver 2 yrkesinriktade licentiatavhandlingar tillkom, och på svenskt håll till tre. På finskt håll var doktorsavhandlingarnas antal likaså 4 medan de i det svenska alternativet uppgick till 2). Den akademiska vidareutbildningen i socialpolitik med socialt arbete, har resulterat i

”Utbildning på svenska...”

krävande positioner: Detta i öppen konkurrens med vidareutbildade inom närliggande inriktningar eller discipliner, bl.a. doktorer och licentiaterna från den allmänna linjen i socialpolitik och från pedagogik, sociologi och socialpsykologi.

Modersmålet

Modersmålet ställer sällan hinder för formell kommunikation inom institutionen och forskare och studerande emellan. Snarare är det insattheten i den vetenskapliga ”approachen” och i forskningens ”språk”, dess terminologi och metodologi, som är det centrala. Det är emellertid relevant att ledigt kunna kommunicera med och handleda studerandena på deras modersmål.

Möjligheterna att uttrycka och ventilera forskningsintentioner, tidigare undersökningar mm. på det egna modersmålet, nyanserar och preciserar den egna forskningsplanen och de ofta kvalitativa ansatserna. Särskilt inom ett ämne som socialt arbete med dess tonvikt på livskvalitet, utsatthet, beroendeskop och utanförskap. Modersmålet är likaså viktigt som kommunikationsmedel, trots t.o.m. goda insikter i det andra inhemska. Det talade språket med dess otaliga nyanser accentueras inom humanistisk och socialvetenskaplig forskning. Detta gäller också överförandet av forskningen till -rapporter och avhandlingar.

Det är uppenbart att bägge parter, lärarna och studerandena, behärskar det andra inhemska åtminstone tillfredsställande. Möjligheten att uttrycka sig på sitt modersmål är av särskild betydelse inom kvalitativ forskning, vid avfattandet av uppsatser och avhandlingar liksom i utarbetandet av forskningsplaner, dispositioner mm. Kommunikationen skulle i studiernas inledningsskede vinna på att föras som en ledig konversation mellan lärare, andra studerande och forskare. SSKH:s studerande med finska som modersmål, vilka fortsatt vid universitetet, kan till fullo utnyttja universitetets rika utbud av undervisning. De finskspråkiga studerandena, som

deltagit på svenskspråkiga seminarier, har kunnat presentera sina uppsatser och forskningsplaner på finska. Ca 1/3 av de socionomer från SSKH:s sociala linje, som inlett fördjupade studier vid universitetet, har finska som modersmål. De har emellertid med få undantag valt att studera inom det svenskspråkiga inriktningsoptionen.

Det är anmärkningsvärt att finskspråkiga studerande valt att inleda studierna vid en svenskspråkig högskola. Det som sagts om de svenskspråkiga studerandenas svårigheter att aklimatisera sig till universitetet gäller givetvis också de finskspråkiga studerandena vid SSKH. Högskolan har vidtagit åtgärder inom undervisningen och examinationen med avseende på studerandenas modersmål.

Samgångens skördar

Samgången mellan Helsingfors universitet och SSKH, här avgränsad till socialt arbete, var avsedd att svara mot utbildningsbehoven på svenskt håll, här examina vid universitetet. Efterfrågesidan, ”klientelet”, har blivit mer resurskrävande och interventionerna allt mer kunskapsbaserade. Den akademiska utbildningen har säkerligen varit befogad. Socialarbetets arbetsmetoder och handlingsrum har professionaliserats men också i högre grad än förr kritiskt analyserats. Detta har samtidigt ökat självstyrningen i arbetet och behovet av internaliserad kunskap. Men har utvecklingen minskat civilsamhällets engagemang?

Samgången har varit bekymmersam med tanke på att trygga utbildningen på svenska upp till akademisk slutexamen. En svenskspråkig professur förslår inte. Handledningen, en föreläsningsserie per termin inklusive seminarierna, har hållits inom ramen för undervisningsskyldigheten. Övrig undervisning på samhällspolitiska institutionen, statsvetenskapliga fakulteten och på universitetet, går mest på finska. Numera allt mer på engelska.

Ca 1/3 av SSKH:s socionomer inom den sociala linjen, som fortsatt sina studier för pol. magister-

”Utbildning på svenska..”

examen i socialt arbete, har finska som modersmål. Erinras bör emellertid att flera av dem är i det närmaste tvåspråkiga. Av de utexaminerade politices magistrarna i alternativet för socialt arbete har närmare 2/3 finska som modersmål. Skillnaderna i de två språkgrupperna framstår ännu tydligare i licentiatexamen och doktorsavhandlingar.

Under perioden 1984-2001 avlade 61 politices studerande med socionombakgrund politices kandidatexamen, vilken motsvarar nuvarande politices magisterexamen. Antalet examina inom det finskspråkiga alternativet, i kraft fr.o.m. höstterminen 1990, uppgick till 144. Av SSKH:s adepter, som avlagt licentiatexamen åren 1984-2001, har 13 finska och 8 svenska som modersmål. Två svenskspråkiga politices magistrar, har avlagt magister- och licentiatexamen och med framgång doktorerat inom socialpolitiska institutionens allmänna linje.

Av doktorerna med socionombakgrund med PK/PM-examen i alternativet för socialt arbete, är 3 finskspråkiga och 5 svenskspråkiga (en rikssvensk). Av dem innehar fyra professurer (viss-/deltid) vid Helsingfors universitet och till detta anknutna forsknings- vidare- och yrkesinriktade utbildningsenheter och den öppna högskolan. SSKH har, utöver sin svenskspråkiga behörighetsgivande socialarbetarutbildning, säkert utgjort en omväg och erbjudit en möjlighet för ambitiösa finskspråkiga studerande till högre akademiska studier. Dessa studerande hade kanske inte i annat fall kommit in vid universitetet. Hur som helst, endast resultaten räknas i detta fall och de är goda. Inträdeskraven till SSKH och till universitetet varierar. För att kraven skall ha betydelse för framtida studieprestanda bör de sälla ut de mest kvalificerade. I annat fall är inträdesfordringarna en skenmetod avsedd att legitimera det faktum att alla helt enkelt inte kan tas in. Man kommer att tänka på detta då man ser på särskilt de finskspråkiga socionomernas studieresultat vid universitetet.

Konklusioner

SSKH:s svenskspråkiga socionomer har i stort sett siktat på en socionomexamen från första början. Den professionellt inriktade utbildningen vid SSKH har för dem varit adekvat. Ribban att skriva in sig vid universitetet har därtill upplevts ligga högt. SSKH är en exceptionellt familjär och studerandeinriktad högskola. Sysselsättningsläget i huvudstadsregionen för behöriga socionomer har varit gynnsam, fortsatta studier har därför vanligen lagts på is. Socionomernas ambitioner att inleda fortsatta studier kan vara andra än för nyblivna studenter, vilka söker till universitet och högskolor för att skaffa sig en första högre grundexamen.

Finskspråkiga socionomer, utdimitterade från SSKH har tagit tillfället i akt att fortsätta studiegången. För dem har SSKH kunnat vara en omväg till akademiska studier. De finskspråkiga studerandena, som efter socionom-, numera kandidatexamen vid SSKH fortsatt studierna vid universitetet, har i högre grad än svenskspråkiga slutfört dem. I en miljö där majoritetens språk är finska ställs särskilda krav på undervisningsspråket för språkminoritetens vidkommande. Detta för att garantera fördjupade insikter och ömsesidig kunskapsutveckling studerande och lärare emellan. Detta är en uttryckt målsättning i universitetets ansatser att leva upp till genuin tvåspråkighet.

Den praktikcentrerade utbildningen vid SSKH har med åren integrerats med den akademiska utbildningen vid universitetet och på institutionen, men det har samtidigt krävt en kamp för legitimation. Introduktionen av svenskspråkig utbildning resurserad med en tjänst (numera två och en halv) och av ett nytt ämne, socialt arbete, ledde till att det kunde skära sig, åtminstone de första åren. Det sagda gäller såväl förståelsen för svenskspråkig utbildning inom institutionen som själva inriktningen på socialt arbete i anknytning till ämnet socialpolitik i en akademisk miljö. Den kommunikativa rationaliteten har med åren gjort sitt, likaså insikten

”Utbildning på svenska...”

att socialt arbete, också på finskt håll, är attraktivt bland studerandena.

Vetenskapsidealens element har genomgått en översyn. Språkparadoxen får flankstöd av siffrorna över socionomernas akademiska studiegång i en tvåspråkig högskolemiljö enligt modersmål. Finskspråkiga studeranden med SSKH bakgrund, har oftare än svenskspråkiga fortsatt sin studiegång vid universitetet, och dessutom i högre grad än svenskspråkiga studeranden slutfört sina akademiska studier. Samhället förändras i riktningar, som kräver ökade beredskaper och tillförlitliga fakta av dess aktörer. En förutsättning är lyhördhet inför olika kunskapsbärares kunskapsutveckling och vetenskapsideal, vilkas validitet prövas i forskningens korskeld. Ett kritiskt element är då kunskapsutvecklingens position i förhållande till de olika aktörerna.

Litteratur

- Fakultetskansliet (1984-2004) Statsvetenskapliga fakultetens matriklar och statistik.
- Kull, Magnus (1983) Social- och kommunalhögskolans tillblivelse och planerna för dess framtid. Historiska och Litteraturhistoriska Studier 58. Helsingfors, 183-213.
- Mäki, Helmi (2000) Sosiaalityö versoo juurakosta. Sosiaalihuollon lehtoraatin alkuvaiheet Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksella. Janus 8 (4), 370-380.
- Nieminen Armas (1993) Tampereen yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksesta professorikautenani 1956-1976. Teoksessa Briitta Koskiahon & Jarmo Lehtinen & Heikki Lehtonen (toim.) Sosiaalipolitiikan oikeutus. Juhlakirja Armas Niemisen täyttäessä 80 vuotta. Acta Universitatis Tamperensis ser B vol 46. Tampere: Tampereen yliopisto, 7-17.
- Rahkonen Keijo (toim.) (2004) Sosiaalipolitiikasta yhteiskuntapolitiikkaan. Helsinki. Sosiaalipolitiikan laitos 1945-2003. Yhteiskuntapolitiikan laitoksen tutkimuksia 1/2004: Yliopistopaino.
- Törnebohm, Håkan (1983) Studier av kunskapsutveckling. Karlshamn: Doxa.
- Törnebohm, Håkan (1981) Så växer en ny vetenskap fram, i Socionomen 6.
- Utvärderingen av det sociala arbetet och det sociala området 2003. "Självvärderingen vid SSKH": I elektronisk form. SSKH, 9 s.
- Walls, Georg (2005) Från socionom till doktor – en stu-

die i kunskapsutveckling. Den svenskspråkiga akademiska utbildningen inom Socialt arbete vid Helsingfors universitet åren 1984 – 2001. (2005) Helsingfors Universitet. Samhällspolitiska institutionens undersökningar 2/2005: Yliopistopaino.

Walls, Georg (1992) Rationalitet och språkspel i socialt arbete. Floda: Zenon.

Walls, Georg (1988) Varför socialpolitik, särskilt socialt arbete som universitetsdisciplin?, Installationsföredrag vid Helsingfors universitet den 16.11. 1988. Särtryck ur Sosiaalipolitiikka 1988. Vammala: Sosiaalipolitiittisen yhdistyksen julkaisu, 133-136.

Waris, Heikki (1981) Sosiaalipolitiikan kasvu oppiaineena ja tieteenä Suomessa. Sosiaalipolitiikka. Vammala: Sosiaalipolitiittisen yhdistyksen julkaisu, 105-109.

Weber, Max (1976) On Universities. The Power of the State and the Dignity of the Academic Calling in Imperial Germany (ed. Edward Shils) Chicago.